

אודות המחברת מרגרט טהאלר סינגר (Margaret Thaler Singer)

פרופ' מרגרט סינגר (1921-2003) הייתה פסיכולוגית קלינית אמריקנית וחוקרת חשובה. היא נחשבת לחוקרת מובילה בעולם בנושאי כתות, שבי מחשבת, שטיפת מוח, שכנוע כפוי והשפעה בלתי ראויה.

ספרה "כתות בקרבנו" [Cults in our midst] (שנכתב יחד עם ג'נג'ה לאליק) יצא לאור בשנת 1995. הספר נכתב לאחר שערכה ראיונות עם למעלה מ-3,000 חברי כתות. להוצאת הספר קדם מחקר שערכה סינגר בו ניתחה את הקשר בין כתות לטרוריות.

סינגר החלה בלימוד נושא שטיפת המוח במכון המחקר של וולטר ריד בושינגטון (Walter Reed Institute of Research in Washington, D. C) בשנות החמישים, שם קיימה סדרת ראיונות עם חיילים אמריקנים שנלקחו בשבי בזמן מלחמת קוריאה.

בשנת 1976, במשפט שנערך בעקבות שוד הבנק שבוצע ע"י ה-SLA (Symbionese Liberation Army) לאחר שהארגון חטף את פטרישיה הרסט (נכדתו של איל העיתונות ויליאם רנדולף הרסט), שימשה סינגר כעדה. חרף איומים שקיבלה, סינגר התמידה בעבודתה.

סינגר זכתה באותות כבוד והוקרה רבים ביניהם: "פרס הופהיימר" (Hofheimer Prize); אות כבוד מטעם דיקן המכללה האמריקאית לפסיכיאטריה (American College of Psychiatrists); אות הוקרה מטעם "מכון המחקר הלאומי לבריאות הנפש" ועוד.

סינגר שימשה כפרופסור לפסיכיאטריה באוניברסיטת קליפורניה בסן פרנסיסקו כפרופסור לפסיכיאטריה בחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת קליפורניה בברקלי. לעיתים קרובות הופיעה בבתי משפט כעדה וכחוקרת מומחית בנושא כתות. היא עסקה בעיקר בבעיות הנובעות משכנוע כפוי ("coercive persuasion").

סינגר הייתה מועמדת פעמיים לזכייה בפרס נובל על עיסוקה בנושא הסכיזופרניה.

"להציל את הילדים" מאת מרגרט טהאלר סינגר, פרק מספרה "כתות בקרבנו" [הספר נכתב יחד עם ג'נג'ה לאליק]

מעריכים שאלפי ילדים קטנים חיים בכתות. כתות מסוימות דורשות שחברות הקבוצה יתפקדו כמולידות ומגדלות ילדים כדי להביא לעולם עוד חסידים לכת.

מחקרים מלמדים על מצבם העגום של ילדים בכתות: שימוש במשמעת קיצונית; הורים אינם מגדלים את ילדיהם אלא חברי כת אחרים; הזנחה קיצונית; הילדים אינם לומדים בבתי ספר; התעללות רגשית ופסיכולוגית; טיפול רפואי חסר ולקוי; אין טיפולי שיניים; תזונה לקויה.

לא משנה איך ילדים קטנים אלה הגיעו לכתות. הם חסרי ישע יותר מילדים מוזנחים שעברו התעללות ואינם חיים בכתות, משום שילדים בכתות מוחבאים מפני העולם ואינם זוכים להגנתה של החברה הכללית.

ילדים מוזנחים ומוכים, ילדים שעברו התעללות, נמצאים בבתי ספר בחברת מורים, באים במגע עם שכנים וקרובים. ברגע שמורים, שכנים וקרובים מבחינים בהתעללות ובהזנחה, הם פונים לשירותי הרווחה ולמשטרה, ויכולים להשתמש בערוצים חוקיים כדי להציל ילדים אלה. ילדים בכתות הם כמו אסירים בארץ רחוקה. אפילו הצלב האדום או אמנסטי אינטרנשיונל לא יבואו לעזרתם.

כתות מסוימות שולחות משפחות לחו"ל על מנת לגייס תרומות וחברים חדשים לקבוצה, ובארצות אלה ילדי המשפחות נמצאים מחוץ להגנה החוקית של מדינת האם.

הורים שעזבו כת ובן זוגם נשאר בכת עם ילדיהם המשותפים, לעיתים קרובות מגלים שהכת הבריחה את ילדיהם לחו"ל וניסיונותיהם לאתר את מיקום ילדיהם עולים בתוהו.

ילדים בכתות הינם חסרי ישע. הם קורבנות גמורים; אפילו הוריהם, עליהם הילדים אמורים לסמוך ובהם הילדים תלויים, נשלטים על ידי מנהיג הכת, וכך גורל הילדים בידי מנהיג הכת.

בכתות הורים אינם מתפקדים כמו הורים בעולם הרגיל. ניתן לדמות הורים בכתות לעובדי ניהול בדרג ביניים בעסק; מנהיג הכת מכתוב איך הילדים יגודלו, וההורים רק ממלאים אחר הוראותיו.

כל כת תופסת את עצמה כקבוצה שנמצאת מעל לחוקי המדינה, כמדינה ריבונית בעלת חוקים עליונים. בכתות רבות מתייחסים לילדים כמי שניתן לוותר עליהם ולהקריב אותם למטרות הכת. מנהיג הכת עשוי לא לרצות "לבזבז" כסף על ילדים. הוא יכול לנמק את מנהיג הכת בכך שהורים אינם מאמינים עוד בתפיסות עבר בכל הנוגע לרווחת ילדיהם. לעיתים קרובות כתות גורמות להורים להתייחס לילדיהם כביכול היו סוסי פוני פראיים שחייבים "לשבור" אותם.

התעללות פיזית

בכתות רבות נוהגת בקרת התנהגות של ענישה קיצונית ומוחלטת: הכאה קשה כדרך "לשבור את הרצון, להכרית את החטא, להתגבר על שדים" מקובלת ורווחת בהתנהלות עם

ילדים. בכתות רבות מבצעים גירושי שדים על ילדים כדי לגרש רוחות רעות ושדים. אירועים אלה עשויים להיות ברוטליים ומפחידים מאוד.

כתות משליטות משמעת מוחלטת ללא הנד עפעף. לעיתים הענישה מביאה למות הילדים.

דוגמא: לוק בן החמש מת מפני ששברו את המפרקת שלו בכת שורדים בנברסקה, ארה"ב. על פי הדיווחים, המפרקת נשברה בשעת "פגישת משמעת" רגילה, או שנשברה במכוון, כדרך להכריח את אבי הפעוט, שברח מהכת והשאיר אחריו את לוק ושני ילדים נוספים, לחזור לכת. לפני שלוק מת, מנהיג הכת גרם לו לבלות את מרבית זמנו לבוש תחתונים בלבד, מתבוסס בשלג ובבוץ.

[הערת המרכז לנפגעי כתות: בישראל בכת של אליאור חן, ילד הפך לצמח ממכות שאימו נתנה לו בהוראתו של המנהיג – אליאור חן]

התעללות מינית בילדים רווחת ומקובלת בכתות מסויימות, כהשתקפות תשוקותיו הסוּטות של מנהיג הכת וכדרך לספק את הפנטזיות שלו. מנהיגי כתות מנמקים התעללות מינית בילדים כדרך לגיוס חברים חדשים לכת.

כתות מסויימות מעודדות יחסי מין בין ילדים, יחסי מין בין בגירים לילדים וגילוי עריות.

הימנעות משליחת ילדים לבתי ספר

כתות רבות לא מאפשרות קשרים עם מי שאינם חברים בכת, ועל ידי כך יוצרות חומה בלתי נראית סביב הקבוצה. פועל יוצא הוא המעטה בערכו של החינוך הפורמלי, על אף שקיימות כתות שכן מאפשרות לילדים לצאת ללמוד בבתי ספר חיצוניים. ילדי כתות שכן יוצאים ללמוד בבתי ספר נתונים להצקות מצד חבריהם לכיתה בשל בגדיהם המוזרים ומנהגיהם והרגליהם המשוּנים.

בכתות מסויימות ילדים נשלחים לעבוד ברחבי המדינה [הערת המרכז לנפגעי כתות: ילדי הכת הפוליגמית בירושלים נשלחו מדי יום לקבץ נדבות באזור ירושלים]. ילדים אלה תמיד בדרכים, אין להם חברים למשחק מחוץ לכת והם אינם פוגשים ילדים מחוץ לכת. כאשר הוריהם עוזבים לבסוף את הכת ולוקחים איתם את ילדיהם, בדרך כלל ילדים אלה מפגרים בהישגיהם הלימודיים ואינם יודעים להתאים את עצמם לסביבה הנורמלית. [הערת המרכז לנפגעי כתות: הילדים בכת של עופר ברקת-מקום לחלום', לא נשלחו לבתי ספר ולמדו במתחם הכת בערד].

טיפול רפואי גרוע וכושל

כתות עשויות לא לדווח לרשויות על לידות ועל מקרי מוות. הן בזות לעזרה רפואית בלידה ואינן מאפשרות אותה. כתות אוסרות על בדיקות רפואיות ועל טיפולים בזמן הריון. כתוצאה מכך אחוז תמותת תינוקות ואימהות בלידה בכתות גבוה בשיעור מדהים ביחס לאוכלוסייה הכללית. [בכת 'מקום לחלום' לא נתנו טיפול רפואי, לא חיסנו את הילדים והנשים נדרשו ללדת בלידות בית, גם כשהיו בסיכון, שחלקם שבנס לא הסתיימו באסון].

בדרך כלל בכתות אין טיפולים רפואיים. בהתאם לפילוסופיה של הכת, יכול שיאסרו לחלוטין על טיפול רפואי, כולל טיפולים רפואיים לילדים; בכתות לועגים לטיפולים רפואיים וכאמור אוסרים עליהם.

ילדים בכתות בדרך כלל לא מקבלים זריקות חיסון ואינם עוברים בדיקות תקופתיות מקובלות. חברי כתות אינם זוכים לטיפולים רפואיים מקובלים כגון טיפולי שיניים, טיפולים אורתודנטים, בדיקות ראייה והתאמת משקפיים וטיפולים אורטופדיים.

בכתות שמעודדות שימוש בסמים, ילדים צורכים סמים. קיימות עדויות על ילדים שמשתמשים במריחואנה, קוקאין, הרואין ואמפטמינים.

בכתות רבות נהוגות דיאטות לא ראויות. ברבות מהן משתמשים בדיאטות מוזרות ולא מאוזנות כבאמצעי ענישה או כדרך להוזיל עלויות. באופן כללי, בכל הנוגע לילדים בכתות, האוכל דל ועני ולא מתאים לילדים. [הערת המרכז לנפגעי כתות: דיאטות וסאונות קשות שנעשות בכת הסיינטולוגיה] ילדים קטנים בכתות נוודים בארה"ב כגון "כת אוכלי האשפה" ["Garbage Eaters cult"] מפוזרים בעגלות על פני הארץ. הם אוכלים אותו אוכל שהוריהם מלקטים בפחי אשפה שמאחורי מסעדות וסופרמרקטים. כתוצאה מכך ילדים בכתות כמעט תמיד רעבים; לאוכל, להזנה, להתייחסות, לטיפול ולרוך מצד המבוגרים סביבם.

התעללות רגשית ופסיכולוגית

חיי ילדים במרבית הכתות הינם חיים מבודדים ומוגבלים. יש ילדים שמגיעים לכתות משום שהוריהם הצטרפו לכת ויש ילדים שנולדו לתוך כת שהוריהם חברים בה. לילדים שנולדו לפני שהוריהם הצטרפו לכת, מתייחסים דרך כלל פחות טוב מאשר לאחיהם שכבר נולדו אל תוך הכת. ילדים שנולדו לתוך הכת הינם "מבורכים", שעה שעל ילדים שנולדו טרם הצטרפות הוריהם לכת מסתכלים כעל "שטניים", יצורים פחותים או לא מוארים. יש מקרים בהם ילדים ונערים מגיעים לכתות משום שרשויות הרווחה הפנו אותם לכת לשם "טיפול" [הערת המרכז לנפגעי כתות: דוגמא מישראל: שי אברהמוב מנהיג כת איתקה (שהתאבד בכלא לאחר שנעצר) הופנו אליו הורים בתחילה דרך גורמי הרווחה]. לאלה בדרך כלל מתייחסים כאל ילדים של אף אחד.

גם ילדיהם של חברי כתות שנשארים בעולם הרגיל ועובדים בעבודות נורמליות, סובלים. ילדים אלה זוכים לזמן מועט עם הוריהם ולעיתים קרובות חייבים להשתתף באינספור מפגשי מבוגרים שנמשכים אל תוך שעות הלילה המאוחרות. השתתפות ילדים במפגשים אלה מונעת מהם זמן שינה וזמן משחק ולא מאפשרת להם לבוא במגע עם ילדים אחרים בני גילם [הערת המרכז לנפגעי כתות: שוב בכת של עופר ברקת בערד, הילדים היו מגיעים עם הוריהם למפגשים ליליים, ונרדמים תוך כדי].

בכתות רבות מחזיקים ילדים ערים 72 שעות רצופות, בכוונת מכוון או מפני שהמבוגרים מתפקדים על פי תוכנית מטורפת של הכת.

סוגים אחרים של התעללויות רגשיות ופסיכולוגיות בילדים בכתות שכיחים אף הם:

- בכת מסויימת ילדה בת 3 הוקעה אל מול חברי הכת וגורשה; נאסר עליה לחזור לבתי הכת.

ילדים בכתות עדים להתעללויות באחרים. הם רואים ענישה קיצונית מופעלת על הוריהם, על ילדים ועל מבוגרים אחרים בכת. הם חוזים בגירושי שדים שעורכים לילדים בכת, להוריהם ולמבוגרים אחרים.

[הערת המרכז לנפגעי כתות: דוגמאות מישראל: התעללות פיזית בכת של אליאור חן, הכת הפוליגמית בירושלים, הכת של דורית לובן-חריש שם ילדים לעיתים מתנתקים מהוריהם לאורך זמן מאחר ונאמר כי יש להוריהם שדים ויש להמתין עד שיצאו. מכות בכת של איתקה.]

כשילדים יוצאים מסביבת חיים כזאת הם מבולבלים מאוד; הם אינם יודעים מי הם ואינם יודעים אם הם טובים או רעים.

ילדים בכתות עדים להתעללויות באחרים. הם רואים ענישה קיצונית מופעלת על הוריהם, על ילדים ועל מבוגרים אחרים בכת. הם חוזים בגירושי שדים שמופעלים על ילדים בכת, על הוריהם ועל מבוגרים אחרים.

קיימות כתות בהן מנהיג הכת יכול לגזור רצח על חברים שעזבו את הקבוצה, כולל ילדים. חלק מהילדים שעדים לאכזריות כזאת מזדהים עם מבצעי מעשי האכזריות ומחקים אותם. ילדים אחרים חווים אימה נוראית והופכים להיות צייתנים וכנועים כדרך להימנע מגורל דומה שעלול ליפול עליהם.

חבר לשעבר בכת המוני'ס ["כנסיית האיחוד"] כתב: "היה קשה מאוד להוציא את הילדים מהמלנכוליה המאכלת שהציפה ובלעה אותם". הרי זה לשון המעטה לומר שהחיים בכת כמעט לעולם אינם נעימים לילדים.

תפקיד מנהיג הכת

שמעתי דיווחים רבים מילדים שגדלו בכתות ומהוריהם שעזבו כתות. העדויות מצטברות משך שנים ותמציתן אחידה: התמסרות, כניעה וציות, זה הנושא וזה קנה המידה להסתגלות מוצלחת לחיים בכת.

בכתות חיים בחברה סמכותנית, והילדים מחוברים לעולם זה של חברה סמכותנית ולא לחברה דמוקרטית. ילדי כתות רואים את הוריהם נכנעים ומתמסרים לתכתיבי המנהיג. הורים וחברי קבוצה אחרים פשוט מבצעים פקודות, עושים מה שהמנהיג אומר להם לעשות.

הורים בכתות הינם בבחינת צאצאיו של המנהיג ומצפים מהם להיות ילדיו הצייתניים.

כת היא מראה המשקפת את פנימיות מנהיג הכת. על מנהיג הכת לא חלים שום איסורים ומגבלות. הוא יכול להגשים את הפנטזיות והתשוקות שלו בעולם שברא סביבו. הוא יכול לגרום לאנשים לעשות כדבריו. מנהיגי כתות באמת יכולים להפוך את העולם סביבם לעולם שלהם.

העולם שמנהיגי כתות יוצרים דומה לעולם פנטזיות שילד בורא לעצמו שעה שהוא משחק ויוצר עולם באמצעות צעצועים וכלים שונים. בעולם משחקים זה ילד מרגיש כל-יכול ובורא ממלכה משל עצמו למשך דקות או שעות. הוא מפעיל בובות צעצוע והן מצייתות לו. הן עונות לו במילותיו שלו. הוא מעניש אותן בכל דרך שהוא רוצה. הוא כל-יכול ומגשים את הפנטזיה שלו.

כשאני רואה שולחנות חול ואוספי צעצועים בקליניקות של מטפלים בילדים, אני חושבת שמנהיגי כתות מתבוננים סביבותיהם וממקמים אנשים בעולמות שהם בראו, כשם שילדים יוצרים לעצמם עולמות על שולחנות חול, עולמות שמשקפים את הפנטזיות והתשוקות שלהם. להבדיל מילדים בחדרי טיפולים, בני אדם אמיתיים עושים את דברו של מנהיג הכת בעולם שסביבו, עולם שהוא תולדה של הנעשה בתוככי ראשו של המנהיג.

הגחמות והרעיונות הייחודיים, האידיאליסטיים, של מנהיג כת, משתלטים על המערכת שהוא מפעיל; אין היזון חוזר ואין משוב; ביקורת אסורה. כאשר חסידי המנהיג הופכים לבסוף להיות מספיק צייתנים, הוא יכול להפעיל כוח בלתי מוגבל ולגרום להם לבצע כל דבר שיורה להם לבצע. הוא הופך להיות הדיקטור החזק ביותר בעולם. מנהיג כת הוא לא רק דיקטור של צעצועים ושחקנים; הוא דיקטור של חיים אמיתיים, של פעולות אמיתיות המבוססות על תשוקותיו ועל הפנטזיות שלו. כמו ילד שמזיז צעצועים על פני נופים דימיוניים, מנהיג כת מפעיל, מנהל, מעניש – אפילו הורג – את מי שאינם מצייתים לו.

תפקיד ההורים בכת

על פי רוב כתות אינן מכבדות את תפקידי ההורים. כפי שתיארתי לעיל, הורים בכתות אינם אלא מתווכים שתפקידם לוודא כי הילדים מצייתים לרצונו של המנהיג. גם בכתות שבסיסן אמונתן יהדות או תנ"ך לא מכבדים את תפקידי ההורים כפי שניתן היה לצפות. במקום זאת, המנהיג ממצב את עצמו כשומר השער שבין ההורים לאלוהים שלהם.

הורים בכתות יכולים להוכיח שהם נכנעים למנהיג שהפך להיות האדם היחיד שיש להעריך, שהם מוקירים אותו ומצייתים לו, על ידי כך שיגרמו לילדיהם להיכנע ולציית לתכתיבי המנהיג. בכתות מסויימות קיימים פונקציונרים מדרג גבוה שגם להם יש לציית, ואולם אלה אינם אלא בבחינת כלים העומדים לשימוש המנהיג. יתרה מזאת, בכתות רבות, במיוחדות כתות מבוססות תנ"ך או כתות של פסיכותרפיה, מסירות ההורים נמדדת על פי נכונותם להתעלל בילדיהם בהתאם לדרישות המנהיג. מלמדים הורים כי המנהיג הינו הדרך היחידה להארה, לאלוהים, לבריאות נפשית, לצדק פוליטי, ואם הילדים לא ייכנעו להורים, וההורים עצמם לא ייכנעו למנהיג, הם לא יזכו להגיע לתוצאה המובטחת.

"למדנו שאסור לנו להתקשר רגשית לילדים שלנו", כתבה אימא שתיארה את שלוש השנים שלה בכת המוניס', "כנסיית האיחוד". "לימדו אותנו גם שהילדים האלה נולדו ממערכות יחסים שטניות, ולמרות שזה מחריד שאדם מתקשר רגשית לאדם אחר, הכי מחריד זה להתקשר רגשית לילדים שלך". היא תיארה "רגשות אשמה נוראיים על כך שחשבה על טובתם ורווחתם של הילדים".

בכתות מסויימות, אם הורים מעניקים אפילו רק תשומת מזערית לילדיהם, תוקפים אותם מילולית, מייסרים ומלקים אותם משום שהם "מקלקלים את הילדים שלהם". אך כמו שכתבה אותה אימא המוזכרת לעיל: "איך אפשר לקלקל ילדה שנמצאת במצב של חסך רגשי כמעט מוחלט, ילדה שמעולם לא יכלה לדעת אם תראה את אימא שלה מחר, ילדה שמעולם לא ידעה על מי היא יכולה לסמוך בעולם ומי ידאג לה בעוד רגע, ילדה שבכל רגע מטילים עליה משמעת ומענישים אותה בחומרה קיצונית".

סיפורים קשים אודות ילדים בכתות מגיעים גם מסבתות וסבים. סבתא אחת ביקרה את קרוביה בכת. על אותה כת הגיעו דיווחים על התעללויות ויישום פרקטיקות כיתתיות כמו הפרדת ילדים מהוריהם. הסבתא שאלה את הנכד שלה אם יש לילדים חדר משחקים

וקריאה. הילד נראה כמי שאיננו יודע את התשובה ואמר: "אני צריך לשאול את הטיפשים. תשאלו את הטיפשים"; כלומר, את הוריו.

למרות שהורים בכתות אולי חיים באותו מקום בו חיים ילדיהם, חובות הכת ומפגשי הכת התכופים ממלאים את כל זמנם ולא נותר להם זמן להיות עם ילדיהם. יתר על כן, מעשיו ופעולותיו של מנהיג הכת יוצרים אצל ההורים רגשות זעם ותסכול, וכיוון שאינם מעזים להביע את זעמם כלפי המנהיג הכת, לעיתים קרובות כשהם רואים את ילדיהם, הם פורקים רגשות אלה על הילדים.

כאשר הורה אחד עוזב את הכת וההורה האחר נשאר בכת, ההורה העוזב מכונה "שטני" או זוכה לכינויים משפילים אחרים. הכת גורמת לילדים להתנתק מההורה שעזב. כאשר ילדים אלה סוף סוף נפגשים עם ההורה שעזב הם יחשו פחד קיצוני מפני ענישה או נידוי מהקבוצה. המפגש עם ההורה שעזב יוצר איפא מועקה ומתח אצל ילדיו.

בעיקרו של דבר, בכתות הורים מעבירים את המשמורת על ילדיהם לצד שלישי, וכך מנהיג הכת או הקבוצה הופכים לאפוטרופסים על הילדים. יכול והילדים יעברו לחיות עם מבוגרים אחרים מהקבוצה שאינם הוריהם, או שהם עשויים להישלח למדינות אחרות בהן לכת יש קהילה פעילה [הערת המרכז לנפגעי כתות: בכת לב טהור מחליט המנהיג באופן שרירותי אילו ילדים יתגוררו אצל איזה הורים על פי רמתם הרוחנית לדעתו]. כתות מסוימות מצהירות בגלוי שחייבים להרוס משפחות ושהקבוצה היא זו שחייבת לגדל את הילדים ללא קשר מיוחד להורים. לעיתים קרובות מלמדים ילדים בכתות לשנוא את סביבתם וקרובי משפחה אחרים שאינם חברים בכת.

סביבת הכת הינה סביבה של שינוי מחשבה וחשיבה טוטאלית. לסביבה זו תפקיד מהותי בהשפעה על הורים לעמוד מן הצד שעה שמתעללים בילדיהם ובחברי קבוצה אחרים, לעיתים אפילו הורגים אותם מול עיני ההורים.

מתקיימת מערכת של תגובות ופעולות הדדיות בין האידיאולוגיה של הקבוצה לבין התפקיד הסמכותני של המנהיג, ויש למערכת זו השפעה מיוחדת על החשיבה של ההורים ועל התנהגותם. האידיאולוגיה הסמכותני, כלומר המנהיג, באמצעות שליטה בסביבה ובמערכת החברתית, מסוגל להשיג כניעה וצייתנות של ההורים. האידיאולוגיה המשותפת של הקבוצה היא מערכת אמונות אודות המין האנושי ויחסיו עם העולם. משהתחייבו ההורים, בגלוי, ללכת אחר האידיאולוגיה הייחודית של המנהיג, הפסיכולוגיה החברתית מלמדת אותנו כי הצהרתם הגלויה מחזקת ומעצימה את ההסתברות שימשיכו להיות נאמנים וצייתנים, לא משנה לאיזו התנהגות מצפים מהם. התנהגות מסוימת עשויה להיות בניגוד מוחלט לדרך בה נהגו לפני חברותם בכת, או כזו שהיו מגנים לפני חברותם בכת. אך בדומה לחברי כת אחרים, הורים בכתות מקבלים זהות מדומה, זהות כיתתית, שנוצרה על ידי תהליכי שינוי מחשבה ואימונים של הכת. שינוי זה בדרך בה הם חושבים מאפשר להם לפעול בדרכים הרצויות למנהיג הכת.

מה ילדים לומדים בכתות

ילדים בכתות לא רואים מודלים של חמלה, סליחה, טוב לב או חמימות אנושית. כיוון שמצפים מכל חברי הקבוצה לסגוד למנהיג, קיימת ציפייה זהה גם מהילדים. ילדים בכתות מזדהים עם הכוח והדומיננטיות של המנהיג, או שהם נכנעים והופכים לפאסיביים, תלותיים, צייתנים ולעיתים קרובות מדוכאים ורדודים רגשית.

ילדים מאמצים את שיטת הערכים הקוטביים לחלוטין של הכת: צודק – מוטעה; טוב – רע; חוטא – קדוש; מלמדים אותם שקיים עולם חצוי ומפוצל: "אנחנו" שבפנים, "הם" שבחוץ. אנחנו צודקים, הם טועים. אנחנו טובים, הם רעים. בעולם זה של "אנחנו - לעומתם" מלמדים ילדים, כמו את שאר חברי הקבוצה, להרגיש פרנויה ביחס לחברה שבחוץ.

לילדים בכתות אין שום הזדמנות לראות או לחוות את קרקע המציאות עליה חיות משפחות רגילות שם מתפשרים, מנהלים משא ומתן ונפגשים באמצע. ילדים בכתות אינם רואים אנשים פותרים מריבות או מתאימים את עצמם לרצונות ולצרכים של האחר; הם אינם רואים משאים ומתנים שהינם כה מרכזיים וחיוניים כדי ללמוד לשחק, לעבוד ולחיות במשפחה או בקבוצה בחברה דמוקרטית.

ילדים בכתות אינם רואים מבוגרים מקבלים החלטות, מתכננים תוכניות ומגבשים רעיונות. במקום זאת מלמדים אותם שחשיבה ביקורתית, חשיבה הערכתית ורעיונות חדשים ועצמאיים גורמים לצרות, והילדים עדים לצרות שנגרמות בגללם.

בכתות רבות מתייגים תוקפנות רגילה, חיוניות ודעתנות של ילדים, כחטאים וכסימנים מן השטן, ואלה יגרמו לענישה חמורה ולדיכוי. באופן כזה ילדים, כמו הוריהם, לומדים להיות תלויים במנהיג ובשיטה שלו. כתוצאה מכך הילדים עשויים לפתח אישיות חרדתית ותלותית.

אחרי הכת

כיוון שכתות שונות זו מזו בדרישותיהן, העזרה שניתנת לילדים שיוצאים מכתות חייבת להתפר על פי צרכיו השונים של כל ילד. יש בהם ילדים שכאשר הם מציגים תפקידים שלמדו ממבוגרים בכת הם נראים שטוחים, מלנכוליים ופוביים. לעומתם ילדים שגודלו בקבוצות מיליטנטיות בעלות אופי של עימות, יכולים להיות מתריסים, דעתניים ותקיפים. הם נדמים לקריקטורות קטנות ואגרסיביות של ההתנהגות שהוטמעה בתרבות הקבוצה על ידי המנהיג.

מבוגרים ונערים ונערות בני עשרה שמצטרפים לכתות מביאים אישיות שהיא כבר מפותחת. האישיות המדומה שהינה הזהות הכיתתית, נכפית על אישיות קיימת ועל ידע מסויים שיש להם אודות דרכי פעולתו של העולם. כשהם עוזבים את הקבוצה הם יכולים לשלוף הן את האישיות הקודמת והן את זיכרונותיהם מהימים של טרם הכת. הם יכולים להתחיל למזג בין התנסויותיהם שטרם הכת, במסגרת הכת ולאחר הכת. לרוע המזל, לילדים שגדלו בכתות אין אישיות מוקדמת ואין ידע אודות העולם עליהם יוכלו להסתמך כשהם יוצאים מן הכת.

בהשוואה לילדים אחרים, ילדים שגדלו בכתות מבודדות הינם חסרי השכלה וידע, בעלי פחות כישורי חיים וכישורים חברתיים.

בכתות מלמדים ילדים אלה שהם נבחרים, נעלים, אנשי העילית; לאחר עזיבת הכת הילדים עשויים להתקל בקשיים בהבעה עצמית, ביצירת דעות משל עצמם, ביכולת להבין ולמיין את הקונפליקטים שבין אמונות הכת לבין ההתנסויות החדשות שלאחר הכת. יש כתות שמחדירות תפיסות גזעניות, תפיסות דתיות, תפיסות של חוסר סובלנות פוליטי, והילדים מביאים תפיסות אלה לעולם שמחוץ לכת.

וכך ילדים שגדלו בכתות מסוימות הפנימו רעיונות ומנהגים שהחברה הרחבה תופסת כביזאריים, צרי אופק ואנטי חברתיים. אם הילדים מביעים את הדעות שהפנימו בכת הם עלולים להיות מוחרמים. דבר זה נכון במיוחד בכל הנוגע לילדים שיצאו מכתות שדוגלות במין חופשי או בקיום יחסי מין בין מבוגרים לילדים. למשל, ילדים שמאוננים בגלוי בבתי ספר או

בבתי ילדים שהם מבקרים, מפני שבכת אוננות נתפסה כנוהג גלוי ומקובל, הופכים מיד למנוודים, והורים ומורים רואים בהם "מפלצות".

כתות רבות מלמדות את הילדים שנכון וראוי לשקר ולרמות אנשים שאינם חברים בכת. ההצדקה לכך היא האמונה כי האנשים שמחוץ לכת הינם פחותי ערך. בנוסף, בכת לומדים חשיבה של הקבוצה וכן שפה או ז'רגון ייחודיים לקבוצה, מהם יש להיפטר לאחר עזיבת הקבוצה, אם הילדים רוצים לדבר עם שאר העולם.

מנהיגי כתות יוצרים רשתות ריגול בתוך הכת. הם טוענים שהם יודעי-כל ויודעים הכל על כל אחד; טוענים שהם קוראי מחשבות ורואים דברים שאחרים אינם מסוגלים לראות. לאמיתו של דבר חברי הכת מרגלים זה על זה ומספקים את המידע למנהיג הכת. ילדים בכתות לומדים לרגל ולספק דיווחים למנהיג, וכשהם עוזבים את הכת ומגיעים לבתי ספר בעולם שמחוץ לקבוצה הם הופכים להיות מלשנים ומפיצי רכילות.

בני עשרה שיוצאים מכתות מסויימות, במיוחד כתות בהן מתקיימת סביבה נשלטת ומבוקרת באופן קיצוני, נוטים להתפרע ולתת פורקן לרגשותיהם. הם מתנסים בסקס, בסמים, באלכוהול, במכונות מהירות, בחיים מהירים; מרד טוטאלי ושבירת חוקים. לעיתים קרובות הם בסכנה לחלות במחלות מין, איידס למשל, להיכנס להריון, ולעיתים קרובות עבריינים צעירים אורבים להם ומנצלים אותם.

חלקם ראו את הוריהם מדוכאים ומושפלים לעיתים כה קרובות עד שהם מפנימים עמדה זו וממשיכים להביע אותה ביחס להוריהם גם כאשר המשפחה שוב לא נמצאת בכת. בני עשרה אלה מזדהים עם העמדות הקשות והמחמירות של מנהיג הכת ביחס לאחרים.

כתות רבות מתנגדות לפיתוח קריירה ומעודדות את חבריהן לקבל משרות ברמה נמוכה שמשלמות שכר נמוך, על מנת שחברי הכת יהיו זמינים לעבודה עבור המנהיג. כתות ממעיטות בערכו של חינוך גבוה ולעיתים בערכו של חינוך בכלל. לאחר עזיבת הכת בני נוער מתקשים להבין מה עליהם לעשות: ללכת לבית ספר? למצוא עבודה? לקבל תוכנית חניכות? מעולם לא הכירו ולא פיתוח אצלם כישרונות אישיים, מיומנויות ותחומי עניין.

ילדים הינם שורדים

בעשור האחרון ראינו יותר ויותר ילדים יוצאים מכתות. הם ברחו כשהיו בגילאי העשרה, או שעזבו עם משפחותיהם. ילדים אלו זקוקים להרבה תמיכה ונחמה מפני שהם ניצבים מול בעיות קיצוניות של הסתגלות.

חשוב, ראשית לכל, שהוריהם של ילדים אלה ילכו לבתי הספר וידברו עם יועצים ומורים; ילכו לרופאי משפחה ולכל גוף בעל סמכויות ייעוץ, ויעזרו לאנשי מקצוע אלה להבין מה הן כתות ומה הם הקשיים הייחודיים של ילדים שגדלו בכתות.

ילדים שגדלו בכתות לומדו לא לאהוב אנשים מחוץ לקבוצה. משום כך החיבור מחדש לסביבה וסבתות, לדודים, דודות, בני דודים ובני משפחה אחרים, יהיה להם לתועלת. חיבור מחדש זה יקטין את פגיעתה של החשיבה הכיתתית וירחיב את פוטנציאל רשת התמיכה בילדים.

משום שבכתות נוהגים להזניח בדיקות וטיפולים רפואיים, לימודים וחינוך, חיוני הדבר שילדים שיצאו מכת יעברו בדיקות רפואיות מקיפות ויסודיות וכן הערכה אובייקטיבית של רמת הלימודים שלהם.

לעיתים קרובות ילדים אלה זקוקים להדרכה ולימוד מידיים בעניין העמדות שנרכשו בכת ואשר לא עוברות בעולם שמחוץ לכת. ילדים רבים יוצאים מהכת כשהם חסרי כישורים חברתיים כלליים אותם ילדים אחרים לומדים במשפחה, בבית הספר ועם חברים.

חייבים להתנגד לדעות הקדומות ולנטייה החמורה לשיפוטיות שהוטבעו בילדים על ידי הפילוסופיה של הכת. על ילדים אלה להתחיל ללמוד לשתף פעולה ולתפקד בחברה דמוקרטית, שיוויונית ומגוונת. דבר זה נכון במיוחד לגבי לילדים שנולדו בכתות, שאין להם כל ניסיון חיים מחוץ לכת ואין להם ערכים, אישיות ומערכת אמונות שנבנו לפני הכת. חייבים לעזור לילדים אלה להיפטר מהתפיסות האליטיסטיות שלהם, מחשיבה דוגמטית ונוקשה ומעמדות של האשמה עצמית וביקורת עצמית.

למרות המטלות העצומות שעומדות בפניהם, כשלפעמים הם ניצבים מולן לבדם, ילדים שיוצאים מכתות שורדים, הופכים להיות בריאים ומאושרים ומנהלים חיים פוריים. הם מוכיחים פעם נוספת את החוסן הנפשי של צעירים. השראה לכולנו.

* * * *

ילדים רבים שגודלו בכתות הם קורבנות אמיתיים; הם מאוד בודדים ואין מי שילמד עליהם זכות. יכול להיות שהם חיים בארצות הברית או בישראל, שם חינוך וטיפול רפואי הינם ברמה גבוהה, אבל בתוך הכת הם אינם זוכים לחינוך ולטיפול רפואי. ילדים שהוזנחו ועברו התעללות בכתות מוסתרים ונסתרים מעיני החברה הכללית יותר מילדים רגילים שחוו הזנחה והתעללות, משום החשאיות, הסודיות והגבולות הנוקשים שמאפיינים כתות.

בהיותם מבודדים, ילדי כתות אינם זוכים להגנת הוריהם שכן שמנהיג הכת שולט בכל וההורים חסרי אונים. גורל הילדים וההורים נקבע על פי הגחמות והפילוסופיה של המנהיג. מעולם לא שמעתי על מנהיג כת שהעניק תשומת לב, חמימות ודאגה לילדי הקבוצה שלו.

ועם זאת, ילדים עוזבים כתות ושורדים. הם ראו וחוו את הנורא מכל, והם ממשיכים והופכים להיות אנשים טובים ביותר. עלינו להעניק להם תמיכה, אהבה והבנה.